

РОЛЬ НЕМАТЕРІАЛЬНИХ АКТИВІВ У СТИМУЛЮВАННІ ЕКОЛОГООРІЄНТОВАНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ

асп. Тарасенко С.В.

Екологоорієнтований розвиток підприємства (ЕРП) – це розвиток підприємства в рамках певного екологічного коридору, критерії якого визначаються в залежності від навантаження на природу в кожній країні.

Екологоорієнтований розвиток підприємств, на нашу думку, базується на таких принципах:

- принцип екологічної обумовленості;
- принцип економічної доцільності;
- принцип гласності;
- принцип системності.

ЕРП передбачає узгодженість екологічних та економічних цілей, що зумовлює об'єктивність існування позитивного зв'язку між екологічними витратами підприємства і його фінансовими результатами.

Аналіз динаміки еколого-економічних показників діяльності підприємств Сумського регіону (основних забруднювачів атмосферного повітря, їх частка у валовому викиді 2008 р. склала 52%) (див. табл. 1) дозволяє стверджувати, що екологоорієнтована діяльність не впливає, або впливає недостатньо на фінансові результати діяльності суб'єктів господарювання, а зростання фінансових результатів не стимулює виробників до збільшення екологічних витрат, а отже, підприємства незацікавлені в екологізації своєї діяльності.

Таблиця 1 – Динаміка еколого-економічних показників діяльності підприємств Сумського регіону

№ п/п	Підприємство- забруднювач	Валовий викид, т		$I_{вв}^*$	$I_{ев}^{**}$	$I_{вп}^{***}$	$I_{ез}^{****}$
		2008	2007	%	%	%	%
1	Сумське ЛВУМГ	11135	10814,016	103	103	4	126
2	ВАТ «Сумхімпром»	3374,53	3851,053	87	143	134	108
3	ВАТ «СМВО ім. М.В. Фрунзе»	978,1	912,2	107	151	201	132

* $I_{вв}$ – індекс співвідношення валового викиду в атмосферне повітря 2008 р. підприємством-забруднювачем до 2007 р.;

** $I_{ев}$ – індекс співвідношення екологічних витрат 2008 р. підприємства-забруднювача до 2007 р.;

*** $I_{вп}$ – індекс співвідношення валового прибутку 2008 р. підприємства-забруднювача до 2007 р.;

**** $I_{ев}$ – індекс співвідношення економічного збитку від забруднення атмосфери 2008 р. підприємства-забруднювача до 2007 р.

Так, наприклад, при зростанні екологічних витрат ВАТ «Суміхімпром» на 43% відбулося зростання валового прибутку на 34%, а при збільшенні валового прибутку ВАТ «СМВО ім. М.В. Фрунзе» на 101% екологічні витрати зросли лише на 51%, в той час як екологоорієнтований розвиток передбачає такі співвідношення запропонованих індексів:

1) $I_{ев} \leq I_{ев}$, тобто екологічні витрати мають бути більшими або дорівнювати забрудненню доквілля;

2) $I_{ев} = I_{вп}$, тобто екологічні витрати мають пропорційно зростати валовому прибутку підприємства, а валовий прибуток, в свою чергу, має відображати тенденції змін екологічних витрат;

3) $I_{ев} \geq I_{ев}$, тобто екологічні витрати мають бути більше або дорівнювати збиткам від забруднення;

4) $I_{вп} = 1 - (I_{ев} - 1)$, якщо $I_{ев} > 1$, $I_{вп} = 1 + (1 - I_{ев})$, якщо $I_{ев} < 1$, тобто збитки від забруднення мають обернено пропорційно впливати на показники фінансової діяльності, зокрема валовий прибуток.

Але, якщо підприємство на основі своєї екологоорієнтованої діяльності буде формувати нематеріальні активи, які будуть підвищувати попит на продукцію, що виробляється суб'єктом господарювання, то це дасть змогу йому екстерналізувати природоохоронні витрати.

Екстерналізація природоохоронних витрат передбачає їх позитивний вплив на фінансові показники діяльності підприємства, а отже, і зростання зацікавленості суб'єкта господарювання в екологоорієнтованому розвитку.

Вплив нематеріальних активів, сформованих на основі екологоорієнтованої діяльності підприємства, (товарні знаки, патенти, імідж, гудвіл і т.і.) на діяльність підприємства полягає у підвищенні за їх допомогою попиту на продукцію даного суб'єкта господарювання.

Таким чином, одне з найважливіших і найскладніших завдань, що стоїть у сфері управління екологоорієнтованим розвитком підприємства – це створення системи адекватних економічних механізмів та інструментів, які б давали змогу перевести повний для національної економіки ефект у вигідні для кожного господарчого суб'єкта чинники, що забезпечували б йому необхідну мотиваційну основу.

Мотивацією екологоорієнтованого розвитку для підприємства є підвищення його фінансових результатів на основі екологоорієнтованої діяльності. Екстерналізувати екологічні витрати підприємство здатне, якщо сформує екологічні нематеріальні активи, що дадуть змогу підвищувати попит на продукцію, а отже, формувати додаткову вартість для підприємства за рахунок екологічних витрат, і таким чином стимулювати суб'єкта господарювання до екологоорієнтованої діяльності.